॥ सञ्जय उवाच ॥ स तुद्यमानस्तु शरैर्धनञ्जयः पदाहतो नाग इव श्वसन् बली । बाणेन बाणेन महारथानां चिच्छेद चापानि रणे प्रसह्य ।

संछिद्य चापानि च तानि राजंस्तेषां रणे वीर्य्यवतां क्षणेन । विव्याध बाणैर्युगपन्महात्मा निःशेषतां तेष्वथ मन्यमानः ।

निपेतुराजौ रुधिरप्रदिग्धास्ते ताडिताः शक्रसुतेन राजन् । विभिन्नगात्राः पतितोत्तमाङ्गा गतासवश्छिन्नतनुत्वकायाः ।

महीं गताः पार्थशराभिभूता विचित्ररूपा युगपद्विनेशुः । दृष्ट्वा हतांस्तान् युधि राजपुत्रांस्त्रिगर्त्तराजः प्रययौ रथेन ।

तेषां रथानामथ पृष्ठगोपा द्वात्रिंशतोऽन्येऽभ्यपतन्त पार्थं । तथैव ते तं परिवार्य्य पार्थं प्रक्षिप्य चापानि महारवाणि । २७५

अवीवृषन् बाणमहौघवृष्ट्या यथा गिरिं तोयधरा जलौघैः । संपीड्यमानश्च शरौघवृष्ट्या धनञ्जयस्तान्युधि जातरोषः ।

षष्ट्या शरैः संयति तैलधौतैर्जघान तानप्यथ पृष्ठगोपान् । षष्टिं रथांस्तानवजित्य सङ्ख्ये धनञ्जयः प्रीतमना यशस्वी ।

अथात्वरद्भीष्मवधाय जिष्णुर्बलानि राज्ञां समरे निहत्य । त्रिगर्त्तराजो निहतान् समीक्ष्य महारथांस्तानथ बन्धुवर्गान् ।

रणे पुरस्कृत्य नराधिपांस्तान् जगाम पार्थं त्वरितो वधाय । अभिद्रुतं चास्त्रविदां वरिष्ठं धनञ्जयं वीक्ष्य शिखण्डिमुख्याः ।

अभ्युद्ययुस्ते शितशस्त्रहस्ता रिरिक्षिषन्तो रथमर्जुनस्य । पार्थोऽपि तानापततः समीक्ष्य त्रिगर्त्तराज्ञा सहितान् नृवीरान् । २७९

विध्वंसयित्वा समरे धनुष्मान् गाण्डीवमुक्तैर्निशितैः पृषत्कैः । भीष्मं त्रियासुर्युधि सन्ददर्श दुर्य्योधनं सैन्धवादींश्च राज्ञः ।

आवारयिष्यन्नभिसम्प्रयाय मुहूर्त्तमायोध्य बलेन वीरः । उत्सृज्य राजानमनन्तवीर्य्यो जयद्रथादींश्च नृपान्महौजाः ।

ययौ ततो भीमबलो मनस्वी गाङ्गेयमाजौ शरचापपाणिः । युधिष्ठिरस्योग्रबलो महात्मा समाययौ त्वरितो जातकोपः ।

मद्राधिपं समभित्यज्य सङ्ख्ये स्वभागमाप्तन्तमनन्तकीर्त्तिः । सार्द्धं समाद्रीसुतभीमसेनैः भीष्मं ययौ शान्तनवं रणाय ।

तैः सम्प्रयुक्तैः स महारथौघैर्गङ्गासुतः समरे चित्रयोधी । न विव्यथे शान्तनवो महात्मा समागतः पाण्डुसुतैः समस्तैः । २८५

उपेत्य राजा युधि सत्यसन्धो जयद्रथोऽप्युग्रबलो मनस्वी । चिच्छेद चापानि महारथानां प्रसह्य तेषां धनुषा बरेण ।

युधिष्ठिरं भीमसेनं यमौ च पार्थं तथा युधि सञ्जातकोपः । दुर्य्योधनः क्रोधविषो महात्मा जघान बाणैरनलप्रकाशैः ।

कृपेण शल्येन शलेन चैव तथा विभो चित्रसेनेन चापि । विद्धाः शरैस्तेऽतिविवृद्धकोपा देवा यथा दैत्यगणैः समेतैः ।

छिन्नायुधं शान्तनवेन राज्ञा शिखण्डिनं प्रेक्ष्य च जातकोपः । अजातशत्रुः समरे महात्मा शिखण्डिनं क्रुद्ध उवाच वाक्यं ।

उक्त्वा तथा त्वं पितुरग्रतो मामहं हनिष्यामि महाव्रतन्तं । भीष्मं शरौघैर्विमलार्कवर्णैः सत्यं वदामीति कृता प्रतिज्ञा । २९०

त्वया न चैनां सफलां करोषि देवव्रतं यन्न विहंसि युद्धे । मिथ्याप्रतिज्ञो भव मा नृवीर रक्षस्व धर्म्मञ्च कुलं यशश्च ।

प्रेक्षस्व भीष्मं युधि भीमवेगं सर्व्वास्त्रपन्तं मम सैन्यसंघान् । शरौघजालैरतितिग्मतेजनैः कालो यथा कालकृतं क्षणेन ।

निकृत्तचापः समरानपेक्षः पराजितः शान्तनवेन राज्ञा । विहाय बन्धूनथ सोदरांश्च क्व यास्यसे नानुरूपं तवेदं ।

दृष्ट्वाऽपि भीष्मं तमनन्तवीर्य्यं भग्नञ्च सैन्यं द्रवमाणमेवं । भीतोऽसि नूनं द्रुपदस्य पुत्र तथा हि ते मुखवर्णोऽप्रहृष्टः ।

आज्ञायमानेन धनञ्जयेन महाहवे संप्रसक्तो नृवीर । कथं हि भीष्मात् प्रथितः पृथिव्यां भयं त्वमद्य प्रकरोषि वीर । ३००

स धर्म्मराजस्य वचो निशम्य रूक्षाक्षरं विप्रलापापविद्धं । प्रत्यादेशं मन्यमानो महात्मा प्रतत्वरे भीष्मवधाय राजन् ।

तमापतन्तं महता जवेन शिखण्डिनं भीष्ममभिद्रवन्तं । आवारयामास हि शल्य एनमस्त्रेण घोरेण हि दुर्जयेन ।

स चापि दृष्ट्वा समुदीर्य्यमाणमस्त्रं युगान्ताग्निसमप्रभावं । नासौ व्यमुञ्चद्द्रुपदस्य पुत्रो राजन् महेन्द्रप्रतिमप्रभावः ।